

Kako je v EU?

Če se pri nas o tej dejavnosti v okviru protikriznih ukrepov ne govori nič, jo denimo tudi najbolj razvite države EU postavljajo v središče izhodnih strategij, poudarja Kuhar.

strani 1 - 3

Napovednik—danes

PROGRAM POSVETA EKONOMSKIH SVETOVALCEV Z DIPLOMATSKIH IN KONZULARNIH PREDSTAVNIŠTEV TER VODIJ PREDSTAVNIŠTEV SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA

- 13.15 predstavitev slovenskega izvoza in ključnih trgov za slovensko gospodarstvo v letu 2009, posameznih izvoznih sektorjev, uspešnega slovenskega podjetja in tujega investitorja; GZS, dvorana A, Dimičeva 13, LJUBLJANA

- 16.15 generalni direktor direktorata za gospodarsko diplomacijo in razvojno sodelovanje Vladimir Gasparič bo predstavil sklepne ugotovitve posveta; GZS, dvorana A, Dimičeva 13, LJUBLJANA

Aleš Kuhar. Živilskopredelovalna industrija v Sloveniji Živilstvo nima ustreznega mesta v strategijah

Aleš Kuhar, agrarni ekonomist, Biotehniške fakulteta

Živilskopredelovalna industrija v Sloveniji nima ustreznega mesta v ekonomskih strategijah, čeprav gre za izrazito stabilno panogo z velikimi multiplikativnimi učinki v gospodarstvu in družbi, je v pogovoru za krizno ogledalo STA povedal agrarni ekonomist z ljubljanske biotehniške fakultete Aleš Kuhar.

Če se pri nas o tej dejavnosti v okviru protikriznih ukrepov ne govori nič, jo denimo tudi najbolj razvite države EU postavljajo v središče izhodnih strategij, poudarja Kuhar, ki je sicer tudi prepričan, da Ljubljanske mlekarne ne potrebujejo tujega lastnika.

Kako je po vaši oceni slovenska živilskopredelovalna industrija preživela krizno leto 2009?

Percepcijo krize na podjetniški ravni bi lahko poenostavljeno razdelili na dva segmenta, ki sta sicer tesno prepletena. Prvi element je upad povpraševanja, drugi pa so težave z dostopom do denarnih virov; tako imenovani finančni krč. Večina predelovalnih dejavnosti v Sloveniji je pod precejšnjim pritiskom obeh segmentov, živilska industrija pa je zaradi strukturnih značilnosti v povprečju nekoliko manj obremenjena z upadom povpraševanja. V povprečju predelovalnih dejavnosti je bil namreč usoden upad izvoznega povpraševanja, slovenska živilska industrija pa na tujih trgih realizira le okoli petino svojih prihodkov. To je sicer občutno več, kot je povprečje te panoge v EU, pa vendar le slaba tretjina vrednosti povprečja slovenske predelovalne industrije.

Zato ocene o obsegu industrijske proizvodnje kažejo precejšnjo razliko. Na medletni ravni se je obseg proizvodnje predelovalnih dejavnosti v tretjem četrtletju 2009 zmanjšal za okoli petino, živilskopredelovalna dejavnost pa kaže okoli petodstotni upad. Zagotovo je prišlo do premikov v strukturi končne potrošnje, z rastjo prodaje v segmentu nižje cenovno umeščenih izdelkov, vendar kaže, da so domača podjetja uspela ubraniti trg.

Pri vplivu kreditnega krča pa živilska podjetja popolnoma nič ne zaostajajo za preostalim gospodarstvom. Morda so zaradi specifične vertikalne vpetosti celo nekoliko bolj izpostavljena. Ekscesno dolgi plačilni roki, preko katerih trgovci oblikujejo surogatne vire brezplačnega financiranja, namreč živilska podjetja silijo v rutinsko najemanje virov za tekoče poslovanje. Zaradi kreditnega krča imajo nekatera živilska podjetja težave z revolvingom pri bankah, in to brez poslabšanja bonitete. Drugi pereč problem so naložbe, ki jih banke praktično ne kreditirajo. Težave so tudi pri projektih, za katere so podjetja že pridobila nepovratna sredstva iz evropske blagajne, pa zaradi kreditnega krča stojijo.

Katere panoge so jo "odnesle" bolje, katere slabše? Zakaj?

Težko bi med panogami delal razlike, ki bi jih povezal z dejavniki krize, se pa rezultat med dejavnostmi razlikuje zaradi drugih dejavnikov. Pri tem bi izpostavil spremembe v dejavnosti predelave rdečega mesa. Stečaj podjetij v skupini Mip bo zagotovo zaznamoval leto 2009, saj gre za prvi stečaj večjega živilskega podjetja v zadnjih 15 letih. Nekaj tržnega deleža so sicer prevzela druga domača podjetja v dejavnosti, se je pa na ta račun izrazito povečal uvoz v tem segmentu.

Izstopajo seveda razvpiti procesi agresivne lastniške konsolidacije v pivovarstvu in industriji pijač, kar je posledično poslabšalo poslovne rezultate tudi v tem letu, predvsem pa dolgoročno precej ohromilo konkurenčnost vpletenih podjetij. Se pa nekoliko stabilizira poslovanje v mlečnopredelovalni industriji, kar je rezultat strateškega razvojnega dela v nekaterih največjih podjetjih, pa tudi izrazito ugodnega razmerja med odkupno ceno mleka in cenami izdelkov na trgovinski polici.

Kako se je slovenska živilska industrija izkazala v kriznih razmerah v primerjavi s svojimi tekmeci iz tujine?

V državah oz. podjetjih, ki so izrazito izvozno usmerjena ter so svojo rast v preteklih letih temeljila na globalni ekspanziji, krizo bolj občutijo kot slovenska podjetja. Upad povpraševanja na hitro razvijajočih azijskih trgih je izvoznike zagotovo prizadel. Prav tako se številna globalna podjetja soočajo s težavami na finančnem delu poslovanja. Zelo veliko je poročil o odprodaji naložb, tudi v naši okolici, prevzemne aktivnosti so praktično zastale. Se pa posledično pojavlja precej nizkocenovnega plasmaja blaga, kjer podjetja po dumpinški strategiji iščejo kupce za presežne zaloge.

Slovenija je pogosto tarča proizvajalcev v sosednjih državah, predvsem Avstrije in Italije, ki na majhnem

trgu s koncentrirano trgovino na drobno hitro najdejo možnost za tovrstne enkratne posle. Razlika v primerjavi s tujimi državami pa je predvsem pri obravnavi živilske panoge. Če se pri nas o tej dejavnosti v okviru protikriznih ukrepov ne govori nič, jo denimo tudi najbolj razvite države EU postavljajo v središče izhodnih strategij. Živilstvo je sicer razmeroma nizko donosna panoga, vendar izrazito stabilna, poleg tega pa ima velike multiplikativne učinke v gospodarstvu in družbi. Tega se zavedajo nosilci odločanja na Nizozemskem, Danskem, Irskem, v Sloveniji pa ta panoga že tradicionalno nima ustreznega mesta v ekonomskih strategijah.

Kaj po vaših ocenah čaka slovensko živilskopredelovalno industrijo v letu 2010?

Najverjetneje bo panoga, kot tudi celotno slovensko gospodarstvo, v letu 2010 še precej čutila gospodarsko krizo. Pričakujem krepitev težav zaradi neaktivnosti bank, pri povpraševanju pa dodatno zmanjšanje zaradi rasti brezposelnosti. Zanimivo bo tudi slediti gibanja maloprodajnih cen živil, ki nikjer po Evropi pa tudi v Sloveniji niso sledila izrazitemu padcu cen kmetijskih surovin. Ta vztrajnost ugodne cenovne paritete je ponovno odraz nekonkurenčnih razmer v agroživilski verigi. V 2010 pričakujem tudi korekcijo v smeri normalnih razmerij, ki bo najverjetneje sprožena s ponovno rastjo cen kmetijskih surovin. To bo oslabilo uspešnost poslovanja podjetij. Seveda pa bo na agregatne rezultate panoge vplival razplet že omenjenega dogajanja v industriji pijač, pa dogajanje v skupini Istrabenz, v okviru katerega so nekatera nosilna nacionalna živilska podjetja. Tudi napovedi o spremembah v lastništvu enega od velikih trgovcev na drobno lahko pomembno vpliva na poslovanje živilcev. Pričakovanja torej niso nič kaj obetavna!

Ali bi bil čim prejšnji sprejem zakona o generični promociji zaradi aktualnih gospodarskih razmer še toliko pomembnejši?

Da, zagotovo bi delujoča institucija za generično promocijo lahko blažila negativne učinke gospodarske krize v kmetijstvu in živilski industriji. Je pa za ustrezní zagon in prve pozitivne učinke tovrstnih aktivnosti potrebno počakati vrsto let. Slovenija je na tem področju že zelo veliko zamudila.

Kako ocenjujete odločitev NFD Holdinga in nekaterih drugih lastnikov Ljubljanskih mlekar, da prav v teh razmerah znova poskušajo prodati večinski delež največje slovenske mlekarne?

Gre seveda za legitimno odločitev lastnikov, ki pa je po mojem mnenju slaba in je zagotovo spodbujena z razmerami, v katerih so se znašli finančni holdingi. S tem pa poslovanje Ljubljanskih mlekar nima prav nič skupnega. Sedanja lastniška struktura je dobro vplivala na razvoj tega podjetja, ki predstavlja pomemben element nacionalnega gospodarstva in presega zgolj živilsko industrijo. Ta mlekarne odkupi dobro polovico v Sloveniji odkupljenega mleka, kar determinira ekonomske razmere v precejšnjem delu nacionalnega kmetijstva. Po letih stagnacije je bil izbran kompetenten management, ki dosega zadovoljive rezultate. Finančni vlagatelji tukaj predstavljajo nekakšno konstruktivno ravnotežje nasproti drugemu polu lastnikov - kmetijskim zadrugam, ki so predstavnice dobaviteljev surovine. Podjetje se je torej ob tej lastniški sestavi stabiliziralo, sprememba bi to lahko porušila.

Vprašanje pa je, ali se bo v teh gospodarskih razmerah pojavil kupec za ta delež, ki sicer ni zanemarljiv, in predvsem kakšni bodo njegovi interesi. Sam sem mnenja, da v tem primeru tuji lastniki niso zaželeni niti potrebni. Če bi lastniški delež prevzelo kakšno od mlekarskih podjetij iz sosednjih držav, to pomeni najslabši scenarij. Zelo verjetno bi to privedlo do izrazitih strukturnih sprememb na celotnem mlečnem trgu v državi, kar bi v končnem rezultiralo v negativnih posledicah na številnih povezanih segmentih, od kmetijstva do potrošnikov. Vlagatelji te kategorije praviloma kupujejo trg in ne proizvodnih kapacitet, zato je zelo verjetno zapiranje precejšnjega dela podjetja, trg bi pa oskrbovali iz bližnjih proizvodnih obratov v Italiji ali Franciji. Za ta primer torej ne vidim nikakršne racionalne potrebe po tujem lastniku, saj lahko domači zagotovijo ustrezne pogoje za delovanje in razvoj.

SLOVENIJA

V bovški družbi Iskra Avtoelektrika Avto deli bodo ponovno zaposlovali

Šempeter pri Gorici/Bovec, 04. januarja (STA) – Skupina Iskra Avtoelektrika je prejela pismo o nameri nemške družbe Robert Bosch, s katerim ta potrjujejo odločitev o partnerstvu pri proizvodnji velikoserijske vžigalne tuljave za prvo vgradnjo. Omenjene tuljave, ki jih bodo izdelovali v Iskri Avtoelektriki, bodo vgrajevali v osebne avtomobile znamk Ford in Audi.

Proizvodnja vžigalne tuljave za prvo vgradnjo bo potekala v bovški odvisni družbi Iskra Avtoelektrika Avto deli. V sporočilu za javnost Iskre Avtoelektrike so zapisali, da je h končni izbiri skupine Iskre Avtoelektrike pripomoglo dejstvo, da ima odvisna

družba v Bovcu bogate izkušnje pri proizvodnji vžigalnih sistemov, ki segajo v leto 1974.

Projekt bo družbi v Bovcu prinesel približno 19 milijonov evrov dodatnega obsega prodaje iz osnovne dejavnosti, kar glede na trenutni obseg prodaje, ki znaša vsega deset milijonov evrov pomeni skoraj potrojitev letnega obsega prodaje. Napovedujejo tudi, da bodo morali za realizacijo tako obsežne proizvodnje zaposliti 80 novih delavcev, in sicer 60 novih delavcev v proizvodnji in 20 novih strokovnjakov tehničnih in ekonomskih smeri.

Aktivnosti za realizacijo pridobljenega projekta se bodo začele še januarja. Predhodno bo namreč potrebno pripraviti infrastrukturo za postavitev dveh proizvodnih linij, katerih zagon je nato predviden v začetku leta 2011.

TUJINA

Kriza načela verodostojnost javnih financ v razvitem svetu

Ljubljana, 03. januarja (STA) – Svetovna finančna in gospodarska kriza ni zamajala le svetovnega finančnega in gospodarskega sistema, temveč je pustila resne posledice tudi na javnih financah večine držav članic OECD. Če je državam s povečano javnofinančno porabo uspelo preprečiti katastrofo, pa jih v naslednjih letih čaka še težja naloga obnove verodostojnosti javnih financ.

Svetovna finančna kriza, ki se je začela predlani jeseni in se nato stopnjevala v prvo svetovno gospodarsko recesijo po drugi svetovni vojni, je ob svojem vrhuncu grozila, da bo ob neukrepanju sprožila začaran krog, ki bi lahko svetovno gospodarstvo potisnil v brezno, iz katerega se mu ne bi uspelo skobacati, to pa bi na koncu lahko pripeljalo do vsesplošne socialne in politične krize.

Svetovne države, predvsem najpomembnejša svetovna gospodarstva, osrednje centralne banke in najbolj vidne mednarodne finančne ustanove so se zato lotile usklajenih fiskalnih in denarnih ukrepov brez primere, da bi preprečile uresničitev scenarija iz najhujših nočnih mor.

Voditelji skupine 20 najpomembnejših svetovnih gospodarstev (G20) so tako aprila v Londonu med drugim določili skupni obseg globalnih fiskalnih spodbud za oživitev svetovnega gospodarstva v višini 5000 milijard dolarjev v letih 2009 in 2010, poleg tega pa so okrepili tudi sposobnost ukrepanja najpomembnejših mednarodnih finančnih ustanov. Preberite več na [spletni strani!](#)